

Deze avond heeft een lange aanloop gehad, en er waren veel gesprekken en onderzoek nodig om tot dit programma te komen. Ergens in 2020 hoorde ik over het graf van Jacob Matroos, en de familierelatie die Patricia Kaersenhout heeft met deze persoon. Het verbaasde me dat ik niet eerder van het graf en deze geschiedenis wist; er is weleens eerder in een programma bij de Oude Kerk aandacht aan besteedt, maar toch staat het niet in ons collectieve geheugen en wordt er bijvoorbeeld in rondleidingen niet over gesproken (terwijl het graf van bijvoorbeeld Saskia wel prominent genoemd wordt, en jaarlijks aandacht krijgt met een eigen ritueel). Het leek me, mede gezien het onderbelichte koloniale verleden, essentieel om meer informatie over dit graf te verzamelen en met een publiek te delen. Patricia had eerder een onderzoek bij de Oude Kerk gedaan (rond 2014) en destijds een project voorgesteld dat geen doorgang had gevonden. Mijn eerste stap was contact met haar zoeken en vragen of ze het gesprek over Jacob opnieuw wilde openen. Dat wilde ze graag, en dan in samenwerking met haar nicht Hella Matroos, en historicus Jean Jacques Vrij; die al eerder onderzoek naar het graf had gedaan en zijn verhaal had gedeeld via het eerdere archief project gravenopinternet.nl. Gedurende de zomer hebben wij drieën regelmatig gesprekken gevoerd en werd het verhaal van Jacob zo steeds completer en meer gelaagd. Patricia wilde ook ruimte maken voor 'kritische fabulatie' (zie wetenschapper Saidiya Hartman). Dit proces ging me niet alleen om het maken van een publiek programma, maar ook om een samenkomst die betekenisvol kon zijn voor de nazaten. 'Dit voelt als een vorm van helen', zei Hella Matroos eens tijdens de voorbereidingen. Er was vooraf een gezamenlijke heri heri maaltijd (Surinaams gerecht gebaseerd op ingrediënten die tot slaaf maakten op de plantages tot hun beschikking hadden) gekookt door Alida Praag, met de sprekers, familieleden Virgil Matroos en Diana Matroos, en team Oude Kerk. Voor de deuren opengingen hielden de familieleden een besloten moment bij het graf. Van het programma herinner ik me de warme sfeer (het voelde deels als een reünie van mensen die elkaar een tijd niet gezien hadden) maar ook een paar heel indringende momenten, zoals de diepe stilte die viel na het verhaal van Patricia. Buiten klonk het lawaai van studenten die feest vierden, maar binnen was het stil. Op het einde van de avond staken de nazaten kaarsen aan bij het graf. Daarna werd het gehele publiek ook bij het graf uitgenodigd (zo'n 50 mensen) en gevraagd een woord te delen van wat ze was bijgebleven. Als een ritueel klonken rond het graf stemmen van de bezoekers. Virgil Matroos en Diana Matroos noteerden de woorden, en spraken deze vervolgens terug, als een gedicht. Toen we de avond voorbereidden, kwamen we om (naar het scheen) praktische redenen op de dag 27 september uit; later bleek dit de sterfdag van Jacob te zijn. Ik denk dat dit geen toeval was. Ik hoop dat er een vervolg komt en er een jaarlijks ritueel kan plaatsvinden, zoals Patricia zei; 'niet alleen ter ere van Jacob maar ook voor hen wiens namen we niet kennen'.

- Radna Rumping, curator